

Универзитет у Београду
Факултет политичких наука
Београд, 24. септембар 2026.

На седници Одељења за међународне студије која је одржана 30. априла 2026. године предложена је Комисија за оцену подобности за јавну одбрану завршног рада мастер академских студија (Мастер програм Peace Security and Development/Мир, безбедност и развој) кандидаткиње Емилије Младеновић под називом „Epistemological Security in the Age of AI: The Case of Deepfakes in Serbian Politics” у саставу проф. др Филип Ејдус (ментор), проф. др Александра Крстић и доц. др Тијана Речевић-Крстић. Због одласка доц. др Тијане Речевић-Крстић на породично одсуство, на седници одржаној 14. септембра 2026. године уместо ње је у Комисију изабран доц. др Марко Ковачевић.

Проф. др Александра Крстић (председница)

Доц. др Марко Ковачевић (члан)

Проф. др Филип Ејдус (ментор)

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад Емилије Младеновић под називом „Epistemological Security in the Age of AI: The Case of Deepfakes in Serbian Politics” писан је на 90 страна. Сходно Правилнику о академској честитости Факултета политичких наука, мастер теза је

прошла проверу плагијата у програму Turnitin. Резултат провере је 4%. На основу извештаја из програма Turnitin, Комисија констатује да је рад аутентичан и да не садржи елементе плагијата.

Предмет рада је анализа начина на који употреба и оспоравање политичких deepfake садржаја утичу на епистемолошку сигурност у Србији. Полазећи од чињенице да генеративна вештачка интелигенција омогућава не само производњу уверљивог лажног аудио-визуелног материјала већ и оспоравање аутентичног материјала тврдњом да је произведен вештачком интелигенцијом, кандидаткиња испитује како ове праксе могу да угрозе заједничке стандарде и процедуре посредством којих се утврђује шта представља аутентичан и веродостојан политички доказ. У том смислу, рад разликује две повезане праксе субверзије истине: офанзивну фабрикацију (offensive fabrication), односно производњу лажног политичког садржаја уз помоћ вештачке интелигенције, и дефанзивно одбацивање (defensive dismissal), односно оспоравање аутентичног или потенцијално аутентичног политичког доказа тврдњом да је реч о AI манипулацији.

Теоријски оквир рада заснива се пре свега на концепту епистемолошке сигурности Емануела Адлера и Алене Дришове. Полазећи од литературе о онтолошкој сигурности, кандидаткиња прави аналитичку разлику између питања континуитета идентитета и питања стабилности заједничких пракси, стандарда и ауторитета на основу којих политичка заједница утврђује шта је истинито и стварно. Посебно место у теоријском оквиру заузима концепт субверзије истине, као и однос између епистемичког ауторитета, пракси верификације, институционалног одговора и структура дисеминације информација. Овај оквир је допуњен увидима Хане Арент о чињеничној истини и политичком лагању, као и литературом о deepfake технологији, „лажовљевој дивиденди” (liar’s dividend), хибридним режимима, дигиталном ауторитаризму и медијском заробљавању.

У уводу кандидаткиња образлаже научну и друштвену релевантност истраживања и формулише главно истраживачко питање: на који начин праксе субверзије истине

повезане са deepfake технологијом доводе у питање епистемолошку сигурност у Србији? Посебно се наглашава да политички значај deepfake технологије не лежи само у могућности стварања уверљивих лажних садржаја. Само постојање свести о могућностима вештачке интелигенције може бити искоришћено за оспоравање аутентичних доказа и на тај начин отежати политичку одговорност. Кандидаткиња стога тежиште анализе помера са питања да ли грађани верују појединачним deepfake садржајима на питање да ли политичка заједница располаже кредибилним и заједнички признатим процедурама за утврђивање аутентичности спорног политичког материјала.

У првом поглављу дат је преглед релевантне литературе о вештачкој интелигенцији у међународним односима и политичкој комуникацији. Кандидаткиња показује како се фокус истраживања вештачке интелигенције проширио са војних и стратешких примена на информационо окружење и политичку комуникацију. Посебно се анализира литература о deepfake садржајима као демократском и политичком изазову, укључујући њихове ефекте на поверење, политичку одговорност и статус аудио-визуелног материјала као доказа. У другом делу поглавља проблем се смешта у контекст хибридних режима, дигиталног ауторитаризма и медијског заробљавања, са посебним освртом на демократско назадовање и медијско окружење у Србији. На крају поглавља кандидаткиња идентификује истраживачку празнину која се односи на недовољно проучену интеракцију између офанзивне производње deepfake садржаја и дефанзивног оспоравања аутентичних доказа у институционално ослабљеним политичким системима.

Друго поглавље развија теоријски оквир рада. Након разматрања онтолошке сигурности као концептуалног полазишта, кандидаткиња детаљно образлаже концепт епистемолошке сигурности и разграничава га од сродних појмова епистемичке и онтолошке сигурности. Анализа је постављена на колективни ниво српске политичке заједнице, док су предмет посматрања јавне и институционалне праксе посредством којих се аутентичност политичких доказа утврђује или

оспорава. Кандидаткиња затим развија разлику између офанзивне фабрикације и дефанзивног одбацивања и операционализује теоријски оквир кроз четири аналитичке димензије: офанзивну фабрикацију, дефанзивно одбацивање, верификацију и институционални одговор и документовано јавно оспоравање аутентичности.

У трећем поглављу изложен је методолошки приступ. Истраживање је конципирано као квалитативна студија једног случаја у оквиру које се седам епизода повезаних са deepfake садржајима у српској политици третира као дијагностичке јединице анализе. Временски оквир истраживања обухвата период од августа 2023. до августа 2025. године. Кандидаткиња примењује теоријски вођену квалитативну анализу докумената и користи четири групе извора: медијско извештавање, институционалну и правну документацију, експертске и fact-checking анализе и документоване јавне реакције и тврдње политичких актера. Епизоде су реконструисане и упоређене према јединственом скупу аналитичких питања која се односе на производњу и ширење садржаја, оспоравање његове аутентичности, расположивост стручне верификације и реакције надлежних институција. Кандидаткиња притом јасно образлаже методолошка ограничења и не изводи закључке о индивидуалним веровањима грађана или друштвеном нивоу поверења за које расположиви подаци не пружају основу.

Четврто поглавље доноси емпиријску анализу седам епизода повезаних са употребом или оспоравањем deepfake садржаја у српској политици. Анализирани су AI-манипулисани садржаји усмерени против опозиционих политичара емитовани на националној телевизији 2023. године, фабриковани садржаји из изборне кампање 2024. године, AI-генерисани видео тадашњег председника Владе Милоша Вучевића, спорни снимак функционера СНС-а Дамира Зобенице који је одбачен као производ вештачке интелигенције, синтетички аудио-снимак опозиционог политичара објављен истог дана, спорни снимак из 2025. године чија је аутентичност оспоравана, као и AI-генерисани садржај усмерен против адвоката повезаног са протестним покретом. Поређење ових случајева омогућава

кандидаткињи да покаже значај не само саме технологије већ и институционалног и медијског окружења у којем се спор око аутентичности одвија.

Пето поглавље синтетизује емпиријске налазе и развија главни теоријски допринос рада. Анализа показује да офанзивна фабрикација и дефанзивно одбацивање могу функционисати као повезане компоненте шире динамике субверзије истине. Истовремено, последице deepfake садржаја по епистемолошку сигурност не зависе само од технолошке уверљивости манипулације, већ од односа између кредибилне верификације, институционалног прихватања њених резултата и моћи дисеминације. Посебно значајан допринос представља концепт „селективне епистемолошке сигурности” (eng. *selective epistemological security*), којим кандидаткиња означава институционалну конфигурацију у којој капацитети за проверу чињеница и аутентичности формално постоје, али се процедуре посредством којих се спорни политички докази верификују и ауторитативно разрешавају активирају неуједначено у различитим политичким случајевима. Емпиријски материјал указује на брзу институционалну мобилизацију у случају deepfake садржаја усмереног против председника Владе, спорије и ограниченије реакције у случајевима садржаја усмерених против опозиционих актера и изостанак ауторитативног утврђивања аутентичности у случају спорног снимка функционера владајуће странке. Кандидаткиња притом наглашава да ове разлике саме по себи не доказују политичку мотивацију или узрочност.

У закључку кандидаткиња сумира три главна доприноса истраживања. Прво, показује да се производња синтетичког политичког садржаја и оспоравање потенцијално аутентичних доказа могу међусобно допуњавати као праксе субверзије истине. Друго, показује да ефекти deepfake технологије по епистемолошку сигурност зависе од ширег институционалног односа између верификације, институционалног прихватања и дисеминационе моћи. Треће, кандидаткиња развија концепт селективне епистемолошке сигурности као допуну постојећем теоријском оквиру и његову примену на домаћи политички контекст. Кључни аргумент рада јесте да политички значај deepfake технологије не почива

искључиво на способности вештачке интелигенције да произведе уверљиву неистину, већ и на њеној способности да учини аутентичне политичке доказе лакшим за оспоравање. У условима медијског заробљавања и неуједначеног институционалног реаговања, кредибилна верификација може постојати а да не стекне институционални и јавни ауторитет неопходан да спор око чињеница буде разрешен.

У складу са наведеним, Комисија сматра да је кандидаткиња Емилија Младеновић у свом раду показала висок ниво разумевања савремене и теоријски захтевне теме, способност успешне примене концепта епистемолошке сигурности и висок ниво аналитичке и методолошке зрелости. Рад се одликује добро структурираним теоријским оквиром, систематичном анализом релевантног емпиријског материјала и пажљивим разграничењем закључака који произлазе из прикупљених података од оних који би захтевали додатна истраживања. Посебну вредност представља повезивање литературе о епистемолошкој сигурности са истраживањима о deepfake технологији и формулисање концепта селективне епистемолошке сигурности као оригиналног доприноса рада. На основу тога, Комисија сматра да завршни рад кандидаткиње Емилије Младеновић под називом „Epistemological Security in the Age of AI: The Case of Deepfakes in Serbian Politics” испуњава све законом прописане услове за јавну одбрану.

Комисија:

Проф. др Александра Крстић (председница)

Доц. др Марко Ковачевић (члан)

Проф. др Филип Ејдус (ментор)